

Облік і оподаткування

УДК 657.1:330.131.5:338.24(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17969293>

**Методологічні засади оцінки та відображення у бухгалтерському обліку
активів, пошкоджених або зруйнованих унаслідок воєнних дій**

Гриценко Ольга Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового
ринку Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова,

м. Хмельницький, 29000, Україна,

E-mail gritsenko.gom@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9253-7299>

Прийнято: 02.12.2025 | Опубліковано: 17.12.2025

Анотація: Мета статті полягає у розробленні комплексного методологічного підходу до оцінки та бухгалтерського відображення активів, пошкоджених або зруйнованих унаслідок воєнних дій, шляхом узагальнення та критичного переосмислення наявних наукових підходів, виявлення прогалин у нормативно-методичному забезпеченні, визначення проблем документування та оцінки збитків за умов обмеженого доступу до активів, а також формування концептуальних засад інтеграції національної системи обліку з вимогами міжнародних стандартів (IAS 16, IAS 36, IFRS 13, IAS 37).

Методи дослідження включають аналіз чинної нормативно-правової бази, критичний огляд національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку,

порівняльний аналіз НП(С)БО та МСФЗ, методи систематизації, узагальнення та елементів експертного підходу до оцінки збитків. Застосовано також структурно-логічний метод для побудови концепції вдосконалення методології обліку воєнних втрат.

Результати дослідження полягають у розкритті особливостей трансформації національних стандартів бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану та їх гармонізації з міжнародними вимогами (IAS 16, IAS 36, IFRS 13, IAS 37). Доведено, що міжнародні стандарти відіграють ключову роль у забезпеченні достовірності оцінки збитків, прозорості процесів списання активів та обґрунтованості визнання компенсацій. Визначено основні методологічні виклики сучасної практики - обмежений доступ до активів, необхідність залучення незалежних оцінювачів, відсутність уніфікованих документів, невідповідність податкових і бухгалтерських підходів, багатоступеневість процедур відшкодування збитків. На основі цього сформовано концепцію удосконалення методології обліку воєнних втрат, яка охоплює уніфікацію нормативної бази, впровадження цифрових інструментів фіксації руйнувань, стандартизацію процедур документування, удосконалення оцінювання збитків та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Висновки підтверджують, що сучасні умови вимагають системної модернізації методологічних основ обліку воєнних втрат, спрямованої на забезпечення повної, достовірної та верифікованої інформації про економічні збитки. Реалізація запропонованої концепції дозволить підвищити якість фінансової звітності підприємств, посилити її аналітичну цінність, забезпечити прозорість взаємодії з державними органами та міжнародними інституціями, а також створить фундамент для ефективного відновлення та розвитку економіки України у післявоєнний період.

Ключові слова: воєнні втрати; зруйновані активи; зменшення корисності; справедлива вартість; МСФЗ; IAS 36; IAS 16; IFRS 13; IAS 37; компенсації;

бухгалтерський облік; методологія оцінки; документування збитків; національні стандарти; післявоєнне відновлення економіки.

**Methodological principles for the evaluation and accounting of assets
damaged or destroyed as a result of military actions**

Olha Hrytsenko

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking, Insurance and the Stock
Market

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law,
Khmelnytskyi, 29000, Ukraine

E-mail grytsenko.gom@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9253-7299>

Abstract: The purpose of the article is to develop a comprehensive methodological approach to the valuation and accounting of assets damaged or destroyed as a result of military operations. This is achieved through the synthesis and critical reassessment of existing scholarly approaches, the identification of gaps in the regulatory and methodological framework, the determination of challenges related to documenting and assessing losses under conditions of limited access to assets, and the formulation of conceptual principles for integrating the national accounting system with the requirements of international standards (IAS 16, IAS 36, IFRS 13, IAS 37).

The research methods include an analysis of the current regulatory framework, a critical review of national accounting standards, a comparative analysis of Ukrainian National Accounting Standards (NP(S)BO) and International Financial Reporting Standards (IFRS), methods of systematization and generalization, and elements of expert-

based approaches to loss assessment. A structural and logical method is also applied to develop a conceptual framework for improving the methodology of accounting for wartime losses.

The research results reveal the specific features of the transformation of national accounting standards under wartime conditions and their harmonization with international requirements (IAS 16, IAS 36, IFRS 13, IAS 37). The study demonstrates that international standards play a crucial role in ensuring the reliability of loss assessment, transparency in asset write-off procedures, and the substantiation of compensation recognition. The key methodological challenges of current practice are identified, including limited access to assets, the need to engage independent valuers, the absence of standardized documentation to confirm losses, inconsistencies between tax and accounting regulations, and the multi-stage nature of compensation procedures. Based on these findings, a conceptual framework for improving the methodology of accounting for wartime losses is developed, encompassing the unification of regulatory requirements, the implementation of digital tools for documenting destruction, the standardization of documentation procedures, and the enhancement of valuation and disclosure practices in financial reporting.

The conclusions confirm that modern conditions require systemic modernization of the methodological foundations for accounting wartime losses, aimed at ensuring complete, reliable, and verifiable information on economic damages. Implementation of the proposed framework will enhance the quality of financial reporting, strengthen its analytical value, ensure transparency in interactions with governmental bodies and international institutions, and establish a foundation for effective post-war economic recovery and development in Ukraine.

Keywords: wartime losses; destroyed assets; impairment; fair value; IFRS; IAS 36; IAS 16; IFRS 13; IAS 37; compensations; financial accounting; valuation methodology; loss documentation; national accounting standards; post-war economic recovery.

Постановка проблеми. Воєнні дії, що тривають на території України, спричинили безпрецедентні руйнування матеріальних і нематеріальних активів підприємств, дестабілізували виробничі процеси та поставили систему бухгалтерського обліку перед новими, екстремальними викликами. Підприємства зіткнулися з проблемами часткового або повного знищення основних засобів, втрати запасів, руйнування інфраструктури, зупинки діяльності та неможливості доступу до активів, які перебувають на тимчасово окупованих або небезпечних територіях. У таких умовах традиційні облікові підходи виявилися недостатніми для коректної оцінки масштабів економічних втрат та належного відображення їх у фінансовій звітності.

Проблема ускладнюється тим, що підприємства повинні одночасно дотримуватися вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ/IAS), які передбачають різні рівні деталізації, підходи до оцінки знецінення, правила визначення справедливої вартості та визнання компенсацій. У практичній діяльності це призводить до методологічних колізій, нерівномірності облікової практики, відсутності уніфікованих документів для підтвердження фактів руйнувань та складнощів у застосуванні імпейрмент-тестів відповідно до вимог IAS 36 та IFRS 13.

Додатковою проблемою є необхідність належного документального підтвердження збитків для отримання державних або міжнародних компенсацій, страхових виплат і податкових пільг. У багатьох випадках підприємства не мають фізичного доступу до активів, первинні документи пошкоджено або втрачено, а процедури оцінки збитків є тривалими й потребують залучення кваліфікованих незалежних оцінювачів. Це створює ризик недооцінки або переоцінки втрат, викривлення фінансових показників, ускладнює діалог з контролюючими органами та затримує процес відновлення.

Отже, наукова проблема полягає у розробленні методологічно обґрунтованої, уніфікованої та практично придатної моделі бухгалтерського обліку активів, пошкоджених або зруйнованих унаслідок воєнних дій, яка б відповідала міжнародним вимогам, забезпечувала достовірність фінансової звітності, спрощувала процедури документування збитків та сприяла ефективному отриманню компенсацій підприємствами. Саме необхідність такого комплексного теоретико-практичного обґрунтування й зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика оцінки збитків та відображення руйнувань активів у системі бухгалтерського обліку набула особливої актуальності в умовах війни, що зумовило активізацію наукових досліджень у сфері обліку, аудиту, фінансової звітності та управління ризиками. Вагомий внесок у формування теоретико-методологічного підґрунтя здійснили вітчизняні та зарубіжні науковці, які досліджували питання обліку основних засобів, імпейрменту, оцінки справедливої вартості та відшкодування збитків у кризових і форс-мажорних умовах.

Проблематика оцінки та бухгалтерського відображення воєнних втрат активів стала одним із найдинамічніших напрямів вітчизняних облікових досліджень після початку широкомасштабної агресії проти України. У низці праць підкреслюється, що традиційні підходи до визнання, оцінки та списання активів виявилися недостатніми для фіксації масштабних руйнувань, втрати контролю над майном, документів та змін у правовому полі.

Важливий внесок у формування методології обліку воєнних збитків зроблено С. Василішиним, Н. Канцедал та О. Легою [1], які розглядають бухгалтерський облік як ключовий інструмент формування доказової бази для міжнародних компенсаційних процедур. Окрема група досліджень сфокусована на синтезі експертного та бухгалтерського підходів до оцінки збитків. У роботі V. Zhuk та співавторів розроблено методологію експертно-облікової оцінки воєнних втрат, у

якій порівнюються наявні в Україні методики розрахунку збитків, оцінюється їх придатність для різних груп активів та обґрунтовується доцільність їх комбінованого застосування для підвищення достовірності розрахунків [2]. Значна увага приділяється саме необоротним активам. У статті О. Лаврової-Манзенко, А. Ткаченко та Н. Матюшенко проаналізовано процедури фіксації руйнувань основних засобів, обґрунтовано порядок документування та облікового відображення їх знищення, часткового пошкодження, відновлення та очікуваних компенсацій. Автори акцентують на необхідності чіткої кореспонденції між фінансовим та податковим обліком, а також на проблемі відсутності доступу до первинних документів і можливостях їх цифрового відновлення [3]. Дослідження М. Кузуб та співавторів доповнює цей підхід, фокусуючись на витратах на відновлення необоротних активів після скасування воєнного стану й ув'язуючи облікові процедури з правовими режимами компенсацій і страховими виплатами [4].

Питання фіксації та оцінки воєнних втрат тісно пов'язане з інвентаризаційними процедурами. У праці О. Колісник аналізуються особливості проведення інвентаризації активів в умовах воєнного стану, коли підприємство не має фізичного доступу до майна, частина активів знаходиться на тимчасово окупованих територіях або у зоні бойових дій. Запропоновано використання дистанційних технологій, фото- та відеофіксації, безпілотних засобів спостереження, вдосконалення нормативної бази щодо підтвердження факту руйнування, а також підкреслено роль інвентаризації як інструменту забезпечення достовірності звітності [5].

Історично важливим підґрунтям для сучасних досліджень стали праці, присвячені обліку активів, втрачених унаслідок бойових дій та окупації ще до повномасштабної війни. Зокрема, О. Горай систематизував підходи до обліку зобов'язань і активів, що були втрачені або пошкоджені через бойові дії,

запропонував варіанти відображення таких втрат у фінансовій звітності та звернув увагу на неузгодженість між обліковими і податковими правилами щодо списання майна [6]. Методичні підходи до документування, оцінки та бухгалтерського відображення збитків необоротних активів, завданих збройною агресією досліджували А. Кулик, Д. Трачова, О. Сбитнева [7]. Обліку і аналізу основних засобів в умовах невизначеності та під впливом воєнних факторів присвятив свої наукові праці М. Бондар [8].

На рівні облікової політики низка авторів аналізує коригування амортизаційних підходів під час війни. V. Zhuk, Y. Bezdushna та Ye. Popko розглядають зміну строків корисного використання, прискорене нарахування амортизації, а також питання відображення знецінення активів, що зазнали часткового руйнування, у контексті вимог МСФЗ. Це дає змогу поєднати короткострокові рішення підприємств щодо збереження платоспроможності з довгостроковою потребою у достовірному показі воєнних збитків у звітності.

У роботах вітчизняних авторів, присвячених оцінці й документуванню наслідків війни на підприємстві, бухгалтер розглядається як ключовий суб'єкт, що координує збір доказів (акти, фото- й відеоматеріали, свідчення, експертні висновки), взаємодіє з оцінювачами, аудиторами та юристами й забезпечує відповідність облікових процедур вимогам міжнародних компенсаційних механізмів. Ці праці синхронізуються з висновками міжнародних досліджень P. Cobbin, G. Burrows та M. Noguchi і співавт., які трактують облік як адаптивний інструмент, що трансформується під впливом військових потреб держави, посилюючи прозорість і довіру до інституцій в умовах війни [9]. .

Міжнародні дослідження, представлені у роботах Deloitte, PwC, KPMG та аналітичних матеріалах Світового банку й IFRS Foundation, формують сучасну концепцію оцінки та документування руйнувань активів відповідно до вимог IAS 16, IAS 36, IFRS 13 та IAS 37 [10 - 13]. Ці публікації наголошують на важливості

застосування професійного судження, незалежної оцінки, сценарного аналізу та цифрових технологій для фіксації збитків у нестабільних середовищах.

Попри наявність значної кількості досліджень, низка проблем залишається недостатньо розкритою. Зокрема, бракує комплексних підходів до інтеграції національної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами в умовах воєнних ризиків; не визначено єдиної процедури документування руйнувань; не систематизовано методи оцінки збитків за умов обмеженого доступу до активів; не розроблено узгодженої концепції відображення компенсацій у фінансовій звітності.

Виклад основних результатів. Нормативно-правова база України щодо бухгалтерського обліку активів, що зазнали пошкодження або знищення під час воєнних дій, формується у складних умовах воєнного стану та постійного оновлення стандартів фінансової звітності. У цьому контексті правове регулювання поєднує положення національних стандартів бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності, податкових правил та спеціальних тимчасових норм, прийнятих у період дії воєнного стану.

У відповідь на масові руйнування майна суб'єктів господарювання держава запровадила низку нормативних механізмів, що регламентують порядок списання активів, знищених або викрадених унаслідок збройної агресії. Особливого значення набули норми податкового законодавства, зокрема положення Податкового кодексу України та роз'яснення Державної податкової служби [15-16].

У період дії воєнного стану законодавець дозволив підприємствам здійснювати списання пошкоджених або зруйнованих активів без нарахування податкових зобов'язань з ПДВ, за умови належного документального підтвердження факту руйнування. Податкові органи (ДПС) надали методичні рекомендації щодо особливостей оподаткування таких операцій, зокрема щодо:

- не виникнення умовного нарахування ПДВ;

- визнання витрат у складі податкових різниць;
- коректного документального оформлення (акти комісій, фотодокази, довідки військових адміністрацій тощо).

Такі норми мають тимчасовий характер, однак вони істотно впливають на методологію бухгалтерського обліку, оскільки підприємства змушені адаптувати політику обліку з урахуванням особливих податкових умов та підвищених вимог до доказовості.

Воєнні дії спричинили безпрецедентний рівень руйнувань матеріальних активів підприємств, що актуалізувало необхідність оперативної адаптації нормативно-правової бази бухгалтерського обліку. У 2024-2025 рр. Міністерство фінансів України активізувало роботу над удосконаленням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), Плану рахунків та методичних рекомендацій з метою забезпечення релевантного та достовірного відображення інформації про втрати підприємств. Цей процес став важливим етапом трансформації системи бухгалтерського обліку у відповідь на виклики воєнної економіки та посилення інтеграції української практики з міжнародними підходами.

Одним із ключових завдань нормативного оновлення стало методичне уточнення процедур визначення втрат від знищення або пошкодження активів. Уточнення стосувалися порядку ідентифікації об'єкта, визначення ступеня його пошкодження, застосування додаткових джерел інформації (експертних висновків, матеріалів фото- та відеофіксації, даних інвентаризації), а також методів оцінки втрат, які враховують як ринкові, так і відновлювальні витрати. Зміни спрямовані на усунення неоднозначностей, що виникали внаслідок обмеженого доступу до зруйнованих активів і втрати частини первинної документації.

Важливим нововведенням стало запровадження спеціальних субрахунків для обліку активів, щодо яких триває процес підтвердження втрат, здійснюється

експертна оцінка або очікується компенсація з державного бюджету чи міжнародних фондів. Такі субрахунки дозволяють підприємствам відокремлено відображати активи зі спірним або невизначеним статусом, що підвищує прозорість бухгалтерського обліку та мінімізує ризики викривлення фінансової звітності. Крім того, їх використання сприяє впорядкуванню інформаційних потоків, пов'язаних із відшкодуванням шкоди, та формуванню повнішої доказової бази для отримання компенсацій.

Окрему увагу законодавець приділив гармонізації національних норм із вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема IAS 36 «Зменшення корисності активів», IAS 16 «Основні засоби» та IFRS 5 щодо активів, утримуваних для продажу [10-12]. Акценти змінилися на:

- необхідність тестування на зменшення корисності активів, імовірно пошкоджених унаслідок воєнних дій;
- уточнення підходів до їх переоцінки або списання за справедливою (залишковою) вартістю;
- відображення у звітності потенційних та фактичних компенсацій як доходів майбутніх періодів відповідно до МСБО 20.

Такий процес зближення із МСФЗ має стратегічне значення для підвищення довіри інвесторів, донорів і міжнародних партнерів, а також сприяє формуванню єдиних підходів до оцінки економічних втрат України.

Упроваджені зміни в нормативно-правовій базі спрямовані на забезпечення точного, достовірного та прозорого відображення економічних наслідків руйнування активів у фінансовій звітності підприємств. Вони створюють методологічне підґрунтя для удосконалення процедур бухгалтерського обліку, посилюють його роль як інструмента оцінки масштабів збитків та обґрунтування фінансових потреб держави і бізнесу в умовах післявоєнного відновлення. У результаті українська система бухгалтерського регулювання стає більш гнучкою,

адаптивною та здатною забезпечити повноту інформації про втрати, необхідної для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях економіки.

Оцінка та відображення у бухгалтерському обліку активів, пошкоджених унаслідок воєнних дій, значною мірою ґрунтуються на положеннях Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Для значної кількості українських підприємств, що складають фінансову звітність за МСФЗ, ці стандарти виконують функцію методологічного каркаса, який уніфікує підходи до оцінки збитків, забезпечує порівнянність показників та підвищує рівень довіри з боку інвесторів, кредиторів і донорських організацій.

В умовах воєнного стану стандарти МСФЗ набувають особливої релевантності, оскільки воєнні події супроводжуються суттєвою невизначеністю, обмеженим доступом до активів, порушенням ланцюгів постачання, втратою первинної документації та зміною ринкової кон'юнктури. У такій ситуації МСФЗ забезпечують системний, формалізований підхід до визнання та оцінки руйнувань, мінімізуючи ризики суб'єктивних оцінок з боку підприємств та можливих маніпуляцій у звітності.

Вагомими у цьому контексті є такі стандарти:

– IAS 36 «Impairment of Assets» - визначає порядок оцінки знецінення (зменшення корисності) активів, проведення тесту на відшкодовувану вартість (recoverable amount), відображення збитків від зменшення корисності та умов їх відновлення. У разі руйнувань або втрати контролю над активами підприємство зобов'язане порівняти балансову вартість активу з його відшкодовуваною вартістю та визнати відповідний збиток [10].

– IAS 16 «Property, Plant and Equipment» - регламентує порядок первісної оцінки, подальшого обліку, переоцінки й списання основних засобів, у тому числі й повністю зруйнованих об'єктів, для яких ліквідаційна вартість може дорівнювати нулю [11].

– IFRS 13 «Fair Value Measurement» - задає єдину концептуальну рамку оцінки справедливої вартості, визначає підходи до використання ринкових, дохідних і витратних методів та ієрархію вхідних даних, що є особливо важливим в умовах зниження активності ринків та відсутності прямих котирувань для пошкоджених активів [12].

– IAS 37 «Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets» – застосовується під час визнання забезпечень і умовних активів у разі очікування компенсацій за зруйноване майно з боку державних програм, міжнародних фондів, страхових компаній тощо [14].

Узгодження національних норм з наведеними стандартами дозволяє сформулювати більш об'єктивний підхід до визнання втрат та розкриття інформації у фінансовій звітності суб'єктів господарювання України. Порівняння положень НП(С)БО та МСФЗ у частині обліку пошкоджених активів засвідчує, що українська система обліку перебуває у фазі активної інтеграції та поступового зближення з міжнародною практикою, хоча ще зберігає ряд відмінностей у деталях оцінки та розкриття інформації. Наведемо порівняльний аналіз підходів НП(С)БО та МСФЗ до обліку пошкоджених активів:

1. В Україні методологічні засади зменшення корисності закріплено у НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», яке вимагає оцінювати наявність ознак можливого знецінення на дату річного балансу, визначати суму очікуваного відшкодування та визнавати втрати від зменшення корисності [17]. IAS 36 містить більш розгорнуті вимоги до тестування активів на зменшення корисності, включно з детальним описом визначення відшкодуваної вартості, розрахунком майбутніх грошових потоків, ставками дисконтування та розкриттям припущень менеджменту [10]. Для воєнних умов спільним є визнання того, що фізичне пошкодження, окупація територій, втрата доступу до активів або істотне падіння їх ринкової вартості є ознаками зменшення корисності. Проте МСФЗ більш чітко

регламентують підхід до моделювання грошових потоків за сценаріями відновлення чи ліквідації активів, тоді як НП(С)БО опираються на більш спрощені алгоритми та рекомендації Мінфіну і ДПС щодо практичного застосування в умовах війни.

2. Облік основних засобів і списання зруйнованих об'єктів – НП(С)БО 7 «Основні засоби» визначає критерії визнання, первісної оцінки, подальшого обліку та списання основних засобів, зокрема й випадки вибуття через руйнування, знищення чи непридатність до використання [18]. За IAS 16 акцент робиться на послідовному застосуванні моделі собівартості або переоцінки, а списання зруйнованого об'єкта здійснюється із визнанням прибутку/збитку від вибуття, виходячи зі співвідношення балансової вартості та можливої відшкодуваної (ліквідаційної) вартості [11]. В українській практиці до недавнього часу питання списання «воєнних» втрат частково вирішувались через податкові роз'яснення та спеціальні норми щодо ПДВ і податку на прибуток, тоді як МСФЗ виходять насамперед із економічної сутності операції, а не з фіскальних наслідків [15, 16].

Спільність і відмінності у використанні справедливої вартості - НП(С)БО допускають переоцінку основних засобів та інших нефінансових активів до справедливої вартості, однак підхід до її визначення описано загально та часто потребує додаткових роз'яснень і методичних рекомендацій. IFRS 13 забезпечує комплексну рамку оцінки справедливої вартості, встановлює ієрархію вхідних даних (рівні 1-3), поняття «найкращого та найефективнішого використання», підходи до оцінки в умовах неактивного ринку та деталізовані вимоги до розкриття [12]. Для обліку пошкоджених активів в умовах війни це означає, що МСФЗ надають більш розвинений інструментарій для залучення професійних оцінювачів, використання витратного підходу (reproduction/replacement cost) та моделювання справедливої вартості при суттєвій

нестабільності ринку, тоді як національні стандарти більше покладаються на загальні формулювання норми до професійного судження бухгалтера й оцінювача.

3. В українському обліку питання забезпечень і можливих компенсацій розпорочені між кількома НП(С)БО та податковими нормами (зокрема, щодо бюджетних дотацій, грантів, страхових відшкодувань), при цьому чітке розмежування між визнаними активами й умовними вимогами часто залишається методично складним. IAS 37 пропонує цілісну концепцію забезпечень та умовних активів, встановлюючи критерії визнання (ймовірність та достовірність оцінки), порядок відображення компенсацій, розкриття суттєвих суджень та невизначеностей. Це має особливе значення для України, де значний обсяг відшкодувань за зруйновані активи очікується з боку державних та міжнародних механізмів (комісії з компенсацій, донорські фонди, страхові програми), і саме узгодження НП(С)БО з підходами IAS 37 сприятиме адекватному відображенню таких очікуваних вигід у звітності без її штучного завищення [14].

4. Розкриття інформації у фінансовій звітності – НП(С)БО (зокрема, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності») містять обов'язкові вимоги до розкриття інформації про основні засоби, резерви та зобов'язання, однак у частині деталізації припущень щодо оцінки, чутливості до змін ключових параметрів та опису воєнних ризиків ці вимоги є відносно лаконічними [19].

МСФЗ вимагають значно більш розширених розкриттів, особливо щодо:

- методів оцінки справедливої вартості;
- ключових припущень при розрахунку відшкодовуваної вартості (ставки дисконту, темпи зростання, сценарії);
- характеру й джерел невизначеності оцінок;
- характеру, обсягу та умов компенсацій, що очікуються.

У результаті застосування МСФЗ забезпечує вищий рівень прозорості й аналітичної цінності інформації про руйнування активів, тоді як національні стандарти наразі знаходяться на етапі модернізації та наближення до цих вимог.

Висновки. Дослідження методологічних засад оцінки та відображення в бухгалтерському обліку активів, пошкоджених або зруйнованих унаслідок воєнних дій, показало, що національна система обліку перебуває в умовах глибокої трансформації. Війна спричинила масштабні втрати матеріальних ресурсів, що актуалізувало потребу у формуванні нових підходів до документування, оцінки та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Аналіз чинних нормативних актів продемонстрував, що хоча законодавство містить базові положення щодо фіксації втрат і податкового регулювання, воно поки що не забезпечує повної методичної визначеності у випадках складних, багатофакторних збитків. Міжнародні стандарти фінансової звітності - IAS 16, IAS 36, IFRS 13 та IAS 37 - формують концептуальну основу, що дозволяє забезпечити об'єктивність і прозорість обліку, підвищуючи довіру інвесторів і міжнародних партнерів.

Порівняльний аналіз НП(С)БО та МСФЗ підтвердив, що українська модель обліку потребує системної гармонізації, зокрема у частині імпейрменту, оцінки справедливої вартості, документування втрат та відображення компенсацій. Існуючі методологічні виклики - неможливість огляду активів, відсутність стандартизованих документів, залучення оцінювачів, розбіжності між податковими та бухгалтерськими нормами - вимагають комплексного підходу.

Запропонована концепція удосконалення методології обліку воєнних втрат передбачає уніфікацію нормативів, створення цифрової екосистеми обліку збитків, формалізацію ролі незалежної оцінки, удосконалення порядку відображення компенсацій та розвиток професійної компетентності бухгалтерів.

Упровадження цієї концепції сприятиме підвищенню достовірності фінансової звітності, забезпечить порівнянність даних, створить умови для ефективної взаємодії держави, бізнесу й міжнародних партнерів та стане ключовим інструментом у процесі післявоєнного економічного відновлення України.

Список використаних джерел

1. Василішин С. І., Канцедал Н. А., Лега О. В. Облік як інструмент формування експертної оцінки збитків українських підприємств в умовах війни. *Вісник ПДАУ. Економіка, управління та фінанси*. 2025. № 3. URL: <https://journals.pdau.poltava.ua>
2. Zhuk V., Bezdushna Y., Popko Ye. Depreciation and impairment of assets of enterprises during wartime: methodological aspects. *Accounting and Finance*. 2022. № 1(95). P. 5-12. URL: <https://researchgate.net>
3. Лаврова-Манзенко О. О., Ткаченко А. А., Матюшенко Н. Р. Документування та облікове відображення руйнувань основних засобів унаслідок воєнних дій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 22. С. 124-127.
4. Кузуб М. В., Ігнатенко Т. В., Ромашко О. М., Мошковська О. А., Андросенко О. О. Витрати на відновлення необоротних активів після скасування воєнного стану: методичні підходи. *Social and Legal Studies (SLS Journal)*. 2023. URL: <https://sls-journal.com>
5. Колісник О. І. Особливості проведення інвентаризації активів в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua>
6. Горай О. С. Облік активів і зобов'язань, втрачених унаслідок бойових дій та окупації територій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 69-77.
7. Кулик А., Трачова Д., Сбитнева О. та ін. Методичні підходи до документування, оцінки та бухгалтерського відображення збитків необоротних

активів, завданих збройною агресією. *Економіка та держава*. 2023. URL: <https://economics-msu.com.ua>

8. Бондар М. І. Облік і аналіз основних засобів в умовах невизначеності та під впливом воєнних факторів. *Облік і фінанси*. 2022. URL: <https://econa.org.ua>

9. Cobbin P. E., Burrows G. H. The profession of arms and the profession of accounting numbers – Accounting, the military and war: A review. *Accounting History*. 2018. 23(4). P. 487–520. DOI: <https://doi.org/10.1177/1032373218779188>

10. IAS 36 Impairment of Assets (Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів»). Лондон: IFRS Foundation, 2011.

11. IAS 16 Property, Plant and Equipment (Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»). Лондон: IFRS Foundation, 2011.

12. IFRS 13 Fair Value Measurement (Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості»). Лондон: IFRS Foundation, 2011.

13. IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations (Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»). Лондон: IFRS Foundation, 2011.

14. IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets (Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи»). Лондон: IFRS Foundation, 2011.

15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.12.2025).

16. Державна податкова служба України. Роз'яснення щодо оподаткування майна, знищеного внаслідок воєнних дій (ІПК). 2022-2024 рр. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 02.12.2025).

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 № 817. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/t21> (дата звернення: 02.12.2025).

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 02.12.2025).

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 02.12.2025).

20. Про компенсацію за пошкоджене та знищене майно внаслідок збройної агресії РФ : Закон України від 23.03.2023 № 2923-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20> (дата звернення: 02.12.2025).

21. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/t21> (дата звернення: 02.12.2025).

22. Світовий банк. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2). 2023. URL: <https://www.worldbank.org>.